

menis mori desiderat, dummodo deinceps fure ad vitam revertatur. Ita Sanctus noster, qui alias quoque aliorum expositiones adfert; sed hae videtur maxima litteralis et cum precedentibus optimè coherens.

Infernī ergo nōmīne mortuorum receptaculum significat, ratiōne postulat ipsa, ut cū eo nomine subterranea cavae, tartarum, limbum, seplurum comprehendit notum sit, eam stationem op̄t̄ Jobus, qua quietis aut refrigerii significatum habeat, qualis Patrum limbus animæ, seplurum corpori. Furor verò ille, quem defervescere cupit inter diū absconditur, est indigatio Dei, quā hac vita mortalī exigitur. Tempus autem constitutum est dies resurrectionis ad immortalitatem, quæ licet universi hominibus praestita sit, non tamen ita ut Deus universorum mortalium, sed electorum tantummodo dicatur amanter recordari, quod est Jobi postulatum.

Tielmannus et alii furorem hunc, quem Job tan-toperē exhortat, sentiū ad extremi temporis universale iudicium pertinere, quod usq; adeo praesentia horribile, ut dum furor in illo severo rerum articulo in iudicis ore scintillaret, eligeret potius cum damnatis in gehennali incendio cruciari, quam spectare fulminante iudicem, et sua indignationis documenta maxima prabentem. Quia quidem interpretationis p̄i est, sed minime litteralis. Et sanè nimis intellectu arduum est, ut Jobus his verbis illud petat, et sibi in petitione constet. Esto Deus humanorum scelerum vindex, sum in peccatorum furore ostendit, vel in inferno fugere Jobus expeti; si fugā et latebris declinandus Dei furor est, quare in inferno protegi Jobus capit, et in inferno abscondi, atque latibuli beneficio occultari, quomodo postulat ut Deus ipsum abscondat? Porro quisquis abscondebit aliquem, illius se probet comitem, quoque illum in latibulis reponat et occultet; proheque inde noscit, ubinam absconsum delitescat. An Jobum demenavit calamitas, qui à iudice peitiit ut eum abscondat, et latibris a se protegat? Parūm, opinor, tutus erit reus, quem iudex abscondit. Scilicet perspicuum erat Jobo ejus noxas Deum latere non posse, quod omniscientia vetat, nec posse etiam se fugere a Deo, cujus immensitate comprehenduntur. Verum nihilominus à Deo petit Jobus ut illum peccatum obnoxium abscondat, ne in conspectu Dei sui peccet; quasi dicat Jobus: Cū homo mortalem haru vitam agit, fieri non potest ut nunquam in Dñni delinquit, at ne in conspectu tuo peccem, inquit, quandomidem non possum à te fugere, et ut te abscondas me; saltē sic voto abscondi, et desiderio meo in tuis latibulis occultabor, ne peccem in conspectu Dei mei; sic peccatum meum erubescit, sic detor peccandi impudentiam, ut si quando humana mihi imbecillitate peccandum contra te sit, tunc, tunc quidem vel in inferno protegim, et abscondas me, dñce pertransat furor tuus.

VERS. 14.—PUTASNE MORTUOS HOMINIUS VIVAT?

CUNCTIS DIEBES, QUESUS NUNC MILITO. EXPECTO DONC

Tropologicè autem nobis viventibus quis hoc tribuit, ut in inferno protegantur ei abscondantur? Eienim fortissimum propugnaculum arxque adversus peccatum munitionis infernum est ignis abundans telis; si nos peccatum oppugnat, in hanc aream mente et cogitatione confugiamus, semper tamen illius ignis consideratione hostem crudelissimum repellamus. Viventibus infernum propugnaculum, mortuis supplicium est; ne sit post mortem supplicium, sit ante mortem propugnaculum. Descendamus sapè in infernum viventes, ne semel descendantus morientes. Animadversum Numinis providentiam Tertullianus lib. de Punitiō, capite ultimo, quid in multis orbis partibus ignitos montes esse voluerit, quos nominat *fumariola inferorum*; atque scintillas, quæ in dies evonuntur, magis alienas et inestimabiles foci missilia quædam et exercitoria jacula videri, ne quando in eorum locorum olivivorenam veniamus, in quibus divitiae majestatis perducentis supplicio exterio macerant. Et quidem usi etiam hæc consideratione sunt viri sanctissimi ad salutem metu retinendum, et quæ molestia in vita contigissent, eò labentes retrofracti. B. Theodorus Studita, obitā pro Deo morte gloriosus, eum in moribus incidisset, in quo primum totius corporis frigus et vehementissimum horrorem senserat, tam continuo igne febris immensus et insustans calorem, vir pius cum fructum inde retulit, de quo deinde apud suos in sermone trigesimo primo ita morabat: Ego in malis positus, mecum cogitavi: Itane in futuro iudicio à tartari horribili penit ad gehennam ignis revolvemur, binicisque foris suppliciis etiam aut pluribus miser est obnoxius? Ut duo præcipua attingit inferorum supplicia, scilicet intolerandus frigus, unde Graeci nuncupavere τάραρον, tartarum, et ignem; quem atermum divina oracula significant. Tertullianus in Apologetico cap. 47, vocat *ignis arcui subterraneum thessaurum ad ponam*. Ille Iudori Pelusiota egregia monito lib. 1, epist. 453: Si carnis, inquit, tua cupiditas et libido adversam te fecerit, et insolentias commovet, ignis futuri membra refra, et extinguetur. Siquidem libidinosum et luxuriam vita incendium ad fornacem illam tendit. Neque tamen cogitandum est duo tantum esse illa penarum genera, nam et atrocia, quibus suntes in Erebō crucientur. Est enim locus auctoritatum omnium officina, olla mephitis, puticuli halantes, cloaca mundi, sordium omnium fax et collyvies; ubi nihil sit quod delectet, nihil quod non incredibiliter torqueat, qui sit denique, ut Servator mundi *xxx* ἔξογος appellat, *tocus tormentorum*, Luc. 16, 28. Jonas ad ea omnia adjungente atermitate, de qua mens omnis cogitando, prop̄ inexplicabilis pavore tenetur: *Cujus, inquit, cap. 2, 7, rectes retinacula sempiterna*, quæ videlicet solvit aut pertrumpit nequeant, ait B. Cyrillus in Iohannem; cum nemo est stygia unquam domo exierit, nec et semel clausus revocare gradum potuerit, et suavisimā luce perfrui.

VERS. 14.—PUTASNE MORTUOS HOMINIUS VIVAT?

CUNCTIS DIEBES, QUESUS NUNC MILITO. EXPECTO DONC

VENIT IMMUTATIO MEA (1).

Valde varianti interpretis (1) Utrumque aliquip sperandum mihi superest, o Deus, in eo, in quo versor, statu, mortuo magis, quam vivo similis, seputus quodammodo, malis confectus, lepro depastus, rebus omnibus exutus; superestne, inquam, spes resurgendi ex hoc tristi et infelici mortuostatu? Utique, Domine, constantem in te fiduciam colligo: *Cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto, docece veniat immutatio mea*. Quamdiu tenuis vita habitus in me supererit, spera mutande conditionis non deponam, confidens fore tandem aliquando in primis status restitutus.

Vitam suam appellat *militum*, bellum, perpetuum exercitum, et pugnam in adversarios. Belli hujus finem praestolat, et demissionem sperat, seu miles qui optat solita militia, ut dominum regrediat; seu vigil qui stationem suam aliis succedentibus absolut: *Expecto donec veniat immutatio mea*. Infortunia, morbi, captivitas, terror, periculum designatur sapè in Scripturā nomine mortis, tenebrarum, se pulcri; ut horum expulsio exprimitur nomine resurrectio vel reditū ad vitam. Innumerū occurrit id generis exempla in Psalmis et prophetis. Commodo etiam hic locis expoñi potest de ipsa mortuorum resurrectione, quamquam argumentum inculcabile pro eius veritate hinc dum posse non credo. Septuaginta: *Si mortuus fuerit homo, vivet consumat dies eius vel sur. Sustinebo donec iterum vivam*. Ex hac versione, nonnisi de universalis mortuorum resurrectione locus accipi potest. (Calmet.)

PUTASNE, etc., quasi dicat: Sed quid ego ea opto quia fieri non possum, cum à morte ad vitam regressemus?

CUNCTIS DIEBES, etc., quasi dicat: Hæc tamen communis, et mihi fingo, quia proper dolores et arsum, mortis desiderium nihil semper ante oculos versatur. Vel sensus est: Cum fieri non possit ut semel mortuo iterum nisi restituatur, vita immortalis spe sustinendo consolari. (Menochius.)

PUTASNE, etc., quasi dicat: Supra naturam hoc est, et videtur incredibile. Tamen fide certa; unde continuo: *Expecto melioris immutatio mea*, put̄a gloria animæ et corporis. (Tirinus.)

Hebr.: *An mortuus vir russus viret?* q. d. Sed quid p̄to? impossible est ut semel defunctus reviviscat, nec hoc sperare possum. Alii sic: *Si (vel, ubi, quim) moritur, sive mortuus fuerit vir, an reviviscat?* est quia mox continuat sermonem. Et *in hic est adverbium temporis, ut Gen. 9, Num. 36, 4, Ind. 21, v. 21. CUNCTIS DIEBES, etc.* *לְכָלְדָיִם נְצָרָת*, *cunctis diebus spatii (vel temporis, praefuit temporis, avi, vel stationis, vel nullius, ex Vulg. i. e., vita, quam militum dixit), met, sive meo, expectabo, vel, et tamen expectabo, vel, expectare, durare, sperare, de opere Deli: de vita à calamitatibus immundis recipienda*. Nempe, si ita res haberet, nempe, quod mortuus revivisceret ante novissimam resurrectionem, tunc sperarem, ut vos sudetis, etc. Non placet, quia hanc spem et hie et supra abici. Vel, sperarem, nempe, si me in sepulcro ad tempus occularis. Alii sic: *Etiamsi sciam me non reditum ad vitam, tamen avide mortuus expecto, ut his malis eripiar*.

DONEC VENIAIT (vel reire, etc.) IMMUTATIO MEA, vel mel. *וְכָלְדָיִם, vicissitudine mea, immutatio sortis meae, nempe in melius; vel, revocatio in hanc vitam, ex collatione precedentium. Optarem mori, ut sors mea conserueretur in meliorem. Alii de resurrectione accipiunt (quod tamen alienis est); ab incertis et impossibilis spe, quam snobalibus amici, ad certam resuscitationis spe exicit, et suam petitionem ad illam referit, q. d.: Non peto agitur impossibilis, sed hæc erit, spes mea, aliquando in melius me mutantudin, in futura videlicet resur-*

in hujus textis expositione. Primo Chaldeus quidem in solis impiis refert, et de beatâ vita, quam non assequuntur, explicat hoc modo: *Si mortuus fuerit vir impius, fieri potest ut vivat?* Quā etiam ratione dicuntur, Psal. 1, 5, *impī non resurrecti in iudicio*, videlicet ad beatam vitam. Sed ita non satis hac cohaerent cum precedentibus, et aliena videtur à tota hæc Jobi oratione illa vita usurpat.

Secundo, Philippus existimat sermonem esse de illā altera resurgentium vita, aquæ interrogacionem hanc equivalere affirmationi; q. d.: *Nome mortuus homo resurget?* Id est, omnino resurget. Quod in rebus certissimis Scriptura familiariter esse notat, ut eas interdum sub quidam dubitationis specie proponat; alioquin secundum ordinariam Scriptura regulam interrogatio asserens negatione similis est, sicut interrogatio negans assertioni.

rectione, quam expectabo. De resurrectione enim agi et antecedentia et consequentia ostendunt, quā quomodo futura sit, describit in sequentibus. Vocabis me, etc. *Expecto immutationem*, nempe, per gloriam animæ et corporis. Alii de morte accipiunt. *Donec veniat, sive venire, decessio, vel mors, mea, vel excisio mea*, ut hanc vocem sumi diximus Job. 10, 17, et 11, 10, ut verbum *וְכָלְדָיִם immutauit* sumitur illico loco, *וְכָלְדָיִם*, Cant. 2, 41: *Transit, abit sibi*. Nam ut *וְכָלְדָיִם* ortum hominis significat, sic *וְכָלְדָיִם* interitum, ut Eccles. 1, 4. Si ergo homo mortuus non reviviscit, quid alia facerem quā ut toto spatio spem et praestoler Dei opem, usque ad diem mortis mea. Hunc et quinque sequentes versus ad spem facere puto. Dixital, et recordare mel. Hinc spes oritur. Homine, inquit, mortuo, abjecta spes est, nam non reviviscet; at ego, dum vivam, sperabo, donec mutetur hæc mea calamitas. (Synopsis)

Pour rendre exactement l'original et conserver toute la pensée du Prophète, il faut traduire ainsi la première partie du verset: *Si moritur homo, an non vivit?* Si l'homme meurt, n'est-ce pas alors qu'il vit? Ce n'est point la mort qui est la fin de la vie; elle en est, au contraire, le commencement. Elle limite le temps, et avec lui les tentations et les fautes; mais elle ouvre une heureuse éternité à ceux qui s'en sont rendus dignes, et l'homme, en fermant les yeux à une lumière, les ouvre aussitôt à une autre. Il meurt et vit dans un même moment: *Si moritur, nomen vivit?*

Aussi je ne considère cette vie que comme une continue préparation à une autre. Je me regarde ici comme dans un perpétuel combat, où la vigilance et le travail sont toujours nécessaires. J'ai connu les tentations des richesses et de la santé; j'éprouve maintenant celles de l'indigence et de la douleur. J'ai été honoré, et je suis maintenant méprisé. Je n'ai fait en cela que changer de périles. Je ne serais plus en sûreté quand tous mes biens me seraient rendus, et je ne suis pas délivré de crainte, quoique je n'en aie plus l'administration. Mes amis ne pensent pas sur cela comme moi. Ils m'ont jugé digne d'envie dans mon premier état; ils me regardent dans le second comme injuste et malheureux. Mais, selon la vérité, je n'ai cessé de combattre, et d'être éprouvé depuis que je suis dans le monde, et je n'attends de repos que lorsque j'en sortirai, parce qu'alors je n'aurai point une chair fragile, je serai délivré de la servitude du péché, je serai renouvelé, et je ne conserverai rien de mon ancienne corruption, qui me porte à gémir et à combattre dans mon cœur contre moi-même. Dans cette guerre où je me trouve tous les jours de ma vie, j'attends que mon changement arrive. (Duguet.)

Terti, Cajetanus conditionalem particulam, que in fonte est, agnoscens, hec ita construit: *Si mortuus homo rursus viveret, mortem egi hibens exciperent, et cunctis diebus, quibus mince dolens milito, expectaret, donec veniret immutatio mea.*

Quarto, alii interrogationem hanc juxta communem Scripturam consuetudinem per negationem interpretantes, sermonem fieri putant de rursis vivendo vitam mortalem, quam restituendam negant.

Quinto, et optimo Pineda sic exponit, ut in prima quidem parte loquatur, sepius diximus, de redditu ad vitam mortalem, in secunda autem de immortaliter resurgentium regeneratione, quasi dicat: Non potest fieri ut mortuo nihil semel iterum ad hanc vitam reddendi facultas concedatur; quod cum ita sit, vite illius immortalis spes me sustentat, quamvis omnino videtur hanc vitam nulli deserendum esse. Ut vel dubitationem ipse proponat de futura resurrectione: *Bum minimum, inquit; formidare mortem video, videri non de alterius vita fide dubius aut parvum firmus, quare statui sinistra alicuius suspicione occurere, neamque fidem palam proferri; nihil enim aliud expecto quam verissimam illam corporum resurrectionem ad vitam immortalē, quam vocat immutatio.* Quādūm phrasē usus est Apostolus, ad Corinthios scribens, 1 Epist. 45, 31: *Omnis quidem resurgens, sed non omnes immutabimur.* Immutatio quippe transiit vel ascensus est ad statum feliciorē. Et quidem ascensus hic ad felix est, ut meritō premissit Iohannes illud: *Cunctis diebus quibus nunc milito, quasi apertūs diceret: Immutatio illa, que scopus laborum meorum est, afflitū et honorum omnium copia, pro quā aequum sit dictus singularis fortiter dimicare. Resurgent enim corpus pulcherrimum, splendidissimum, immortale, ut praeclarē mecum agatur, si corporis deformitatem, squarorem, mortem denique ipsam pro amplissimā illa mercede perpetueri.*

Ceterum pro verbis illis: *Donec veniat immutatio,* Septuaginta legit: *Eos πάντα γένονται, donec rursus fam.* Qui sapienti modis elegantissimus est, et ad resurrectionem significandam appositissimum. Qui enim respicit rursus fit. Est quoque opportunitas translatio Symmachī sciens: *Eos πάντα ἡ ἀρχὴ γίνεται, donec veniat sancta nativitas mes.* Natalis quippe faustissimus est resurrectio, quia ex angustis sepulcri corpus editur in lucem sempiternam. Pro hīc ex Jobi sententia militandū est assidue, ne quis torpescat, vel pacem importunam sibi configat, cunctis diebus anima exercenda sunt spiritualia, et omnibus expectandū donec bella importuno per concupiscentiam succedat. Nam qui in hac vita non militat, sed cum suis perversis voluntatibus malam pacem conciliat, nullam suā in melius immutacionē, nullam victoriū regnum, nullam veram pacem expectat.

Vers. 15.—*Vocabis me, et ego respondebo tibi: operi manuum tuarum porrigies dexteram (1).* Posit.

(1) *Vocabis me, etc.*, in resurrectione extremā tuba sonis evocabis et excitas me.

Respondebo tibi, adero rediuvus.

quam, inquit, ex hac vita decessero, et multis secundis.

Porrigies dexteram, ubi me ē sepulcro possum erigere. (Menochius.)

*Vocabis me, divino imperio et nutu, quum tibi placaverit: Et ego respondebo tibi, non tam voce quam reipsa tibi parendo, et ad iussum et imperium statim resurgendo; non meis virtibus aut meritis, sed tua potenti dexterā et consueta misericordia, quam de more *porrigies operi manuum tuarum*, id est, creature tua, illam ex mortuis erigendo et extando.*

(Tirinus.)

Deum denū provocat, ut jam actorem vicissim gerens, vel refuet hīc, vel contra insurget. *Vocā tu nūc, atque adversus me actionem insta, et ego respondebo;* habeo, quo instantis mīhi movendas resmoveam et refutem. *Utinam te mihi compelles, thūc que responderē mīhi licet verbis ultra citro factis,* Concl. supra, 45, 22. *תְּהִלָּה תְּהִלָּה כְּבָשָׂר, opus manuum tuarum desideres, seu conceperis.* Menochius in eis esse opificium tuum, et aliquo saltem mei desiderio et amore tenaris. *Sine idonea causā Michaelis suplēto, p. 156, in diūbū vocatī desideriū notōnam, verbo נַדְבָּדֵךְ reliquiō omniābus, quibus occurrī, V. T. loci spississimā (vid. Gensis. 51, 50, 51, Ps. 17, 42; 74, 5), veterinūque interprētū unāmī autoritati confirmat, agnito quoque ab A. Schultenſtō in Commentario ad h. l., quāquam is, nūmō etymologīe studio abrēptus, primariam verbi נַדְבָּדֵךְ notiōnē pallidū, luridū fuit, esse falso asserat, quā ipsam significatiōnē ex Arabicō affingit, nunquam tantum lingua ūsi evincendā, Michaelis i. c. collatō Arabicō madārī, verba nostra sic verit: *Operi manuum tuarum nūdas uatas, quas plane arbitrio subaudientes jubet, i. e., irasceri. Dubius tamē haret, annō potius passīve sit effendūm נַדְבָּדֵךְ, quod esse possit in bonā partē, operi manuum tuarum madārī, i. e., revelaberis, ostendes vultum benevolentiae, ab eo conspicieris.* Taliā reuelliū sc̄p̄lī. Berg in versione et Not. MSS. ita verit: *Ipse, quem formasti, tuo torue immixtus, collato Arabicō, austero truciō cultu immixtus.* (Rosenthaler.)*

Vocabis me, sed ē sepulcro, et ego (libens) tibi respondebo, vel responderē quasi ad homēnē, ut milites. Surgeper ad vocacionē tuam. Me rediuvim sistērem. Libenter morem geram; qui ad alud capiam quām ab his malis et corpore peccati liber esse. Alii totū sic reddunt: *Quando vocanti tibi responderē, clamē, et ego respondebo tibi, i. e.: Utinam clara voce me competiles et alloquaris, et ego responderē tibi q. d.: Utinam licet mīhi tecum verba ultra critiquē facere, utique dicem tibi: Opus, etc.*

*Operi manuum tuarum porrigies dexteram, nūmō ut hominem decepas, veluti ponim in hortō ino: ut me ē sepulcro possim erigere, Illebr.: Opus (vel operi, ad opus, tūque ad opus) maximum tuarum expētes, vel expētes, vel hanc cip̄les, et tu cupiditate ducere, vel duceris, videunt operis, etc., i. e., creature tua, h. e., mihi, hominiā ē te facti. Consuevit artīces appetere opus sumū etc. Nec mirere Jobū in media desperatione tanto spei verba intēserere, Ita enim solet. Vide Job. 15, 45, 46. Hoc sanctis in afflictione peculiare est, nūne dejeici, subinde verō spe impleri. Alii alter reddunt: *Nam opus, etc., h. e., me qui sum opus, etc., desiderabī sub perdere; sed opera manuum tuarum ne repellas, et de opere, etc., cogitabis.**

(Synopsis.)

Vous m'appellerez, et je vous répondrai; nous tendrez vos mains droite à l'ouvrage de vos mains. Il explique la manière dont il a tenu d'espérer qu'il ressusciterait un jour. Cela se fera, mon Dieu, lui dit-il,

lis in sepulcro jacuero, et animus meus à corpore separatus in loco à te preparato subsisterit, tandem adveniente resurrectionis die vocabis me (ut S. Paulus ad Thessalonicenses 1 Epist., c. 4, v. 15, scribit, in iussu et voce archangelī, et in tuba Dñi), et ego libentissime tute voī parebo, atque ut tibi adstēm, resurgam; libenter, inquam, obediam, quoniam vox non erit ad damnationem, ut spero, sed ad salutem, mego, qui opus sum manū tuarum, singulari amore proteges, et quasi dāta dexterā ad cūm sublevandum, cui casus imminebat, ab aeternā poena inipis preparata defendes.

Vehementē sanē resurrectionē memoria Job dexterā videbat, dum tanto morbo tanisque mali non impeditiebat quoniam in ejus sermonē incīdens, sam accurāte tractaret, et sapientissimē describeret: *Vocabis me, inquit; que vocatio quā ratione futura sit, Christus apud Mattheum pluribus exposuit dicens, cap. 24, 31: Et mittet angelos suos cum tuba et voce magnā, et congregabut electos ejus à quator ventis, à summis colorum usq[ue] ad terminos eorum. Eiusdem apud Joannem meminit his verbis, cap. 5, 23: Veit hora, in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem Filii Dñi. Et Paulus scribit Corinthiis, 1 Epist. 5, 51: Omnes quidem resurgentēs in momento, in iactu oculi, in novissimā tuba. Canet enim tuba, et mortui resurgentē incorrupti, et non immutabimur. Ex hījus vocis immensā ut Paulus infinitā Dei potentiam demonstrat, ita Romanis scribens, cap. 4, 7: Qui vivis mortuus, et vocat ea que non sunt tantum in qua sunt. Hījus vocis eximie virtutis specimen exhibitan fuit, cūm Lazarus et viuēs filius ē mortuus à Christo fuerunt una eis voce excitati. Felices hi qui dum mortalem vitam agunt hījus vocis divina nūquam obliviscuntur, sed ei promptū animo re-*

par un effet tout-puissant de votre divine voix, qui n'est autre que votre souveraine volonté, qui m'appelle par le ministère des ses anges, et qui se fera entendre à moi au fond du tombeau; en sorte que je tue répondrai aussitôt par la prompte obéissance avec laquelle je ressusciterai en un instant pour paraître devant vous. S'il répond de la sorte, c'est que le Seigneur tient la main droite à ma main droite, comme à l'ouvrage de ses mains, lorsque, pour tirer les hommes de l'abîme où ils étaient misérablement tombés, et les lever jusqu'au ciel, il a envoyé ce fils revêtu d'une chair comme eux: Operi manuum statura portavit omnipotens Deus dexteram suam; quia et adjecit ad summa erigeret genus humanum, siccarunt ad hoc Unigenitum misit. (Sacy.)

Vous m'appellerez par la voix de cette horrible trompette qui doit ressusciter tous les morts; pour ôter à vos ordres, je vous répondrai du milieu de mon tombeau, et pour me tirer de cette obscure prison, vous me donnerez les mains, dont j'ai l'honneur d'être l'ouvrage. (Senault.)

VERS. 16. — TU QUIDEM GRESSUS MEOS DINUMERASTI; SED PARCE PECCATIS MEIS (1). Eleganter Dumm introduct homini actus perscrutantem ac recensentem, quasi de singulis ratione exacturum. Omnia quippe explorator est, ne cogitationem quidem unam à vigilansissimo exploratore præteriri, quam non intraspiciat et perpendat, quod sequuntur. Interpretæ aperient et notarunt in hac verba: οὐδὲν μέτρον τοῦ ἀποτελεύτη, καὶ εἰ μὴ παρέδηται ὁδὸν τὸν ἄμερτον με, μεμέραστι αὐτὸν ἀδίνεντος μεας, et non præteribit illam peccatorum meorum. Gressus in hoc loco sunt affectus et ceteri, quibus animis hominis in bonis, qui sunt ad palmarum, malis vero ad poenam. Postulatum autem illud: Parce peccatis meis, et ad culpam et ad poenam literaliter sensu perlinet, q. d.: Cum ego sciam te omnia opera mea quantumcumque oceristi optimè nosse, que numerata habes, et in quasdam quasi ephemeras relata, obsecro ut parcas peccatis meis, et ceteris, quibus animis hominis in bonis, qui sunt ad palmarum, malis vero ad poenam. Postulatum autem illud: Parce peccatis meis, et ad culpam et ad poenam literaliter sensu perlinet, q. d.: Cum ego sciam te omnia opera mea quantumcumque oceristi optimè nosse, que numerata habes, et in quasdam quasi ephemeras relata, obsecro ut parcas peccatis meis, que tempus judicis anteverteret superlex deprecor; si enim modo, ubi tempus indulgenti fuit, adeò aerob discrucior, quid, rogo, de me fieri, ubi tempus accesserit puniendo errata, quorum convincar? Hoc explanatione culpam primam observat. Altera vero, que præsentem afflictionem pénitit, sic Jobum loquenter inducit, q. d.: Recordor judicis tui districcione, ubi in lacum proferes omnes actus meos, quos

(1) Quia verò cim me in extremo die excitabis, ratio reddenda mihi erit prioris vita, cuius tu progressus omnes compertos et exploratos habes, jam nunc precor ut mili peccata condones, ut time securus coram te appare possim. (Monachus.)

תְּנַדֵּן, *quia nunc*, etc., ut res meæ sunt in hac vita, ut punc affligo. Pulchre hoc quadrat cum precedenti תְּנַדֵּן expectarem. Nunc enim, *quam nunc*; hoc et versi estanthis operatione que præcessit, q. d.: At ego frusta opto ut nihil ad tempus quietem in sepulcro concedas, quia exterior tibi propositum esse me gravissime castigare, etc.

GRESSUS MEOS DINUMERASTI, vel, numerabis, numeras, i. e.: Quasi habens in numero gesta mea; tantum abest ut opus tum diligas more artificum. Omnia acta mea diligenter consideras, et annotas si quoniam peccatum, ut nihil impunitum sis.

SED PARCE PECCATIS MEIS. Quidam Hebreum præstationem esse volunt, nec seres, etc., i. e., obseruantur ad puniendum, sed mili parcas. Sed hoc filio orationis non convenit. Agredieris jan gressus meos suppature, etc., non recuso: tantum ne observa peccatum meum, i. e., non meo merito. Ac me non servas propter peccatum meum, vel, non servas me, propter peccatum meum, sed perdis, *אֶלְכָה*. Nec expectationem concedis peccato meo, et non observas (vel differs, reservas), peccatum meum, non custodis, vel non obserbis), super peccatum meum, i. e.: Non observas nec differs eius punitionem, sed nunc, ut video, plectis acerrime. *וְאַתָּה* sumo pro *expectare et diffire*, ut Gen. 57, 41, et in Talmudicis, qui dicunt: *Ne unquam quis dicat socio suo: Expecta me, juxta idolum tale*. Posset verius, *ne reserva, retine in mente*; ut solent qui oderunt, vindictant in corpus opportunitum reservare. Sed prius prefero. Non servas super peccato meo, i. e., effundis trah in me, nec comprehendens. *וְאַתָּה*, sicut et *וְאַתָּה*, servere est, memorem animum gerere, et captare idoneum tempus utilioris. Vide Levit. 19, 18, Nahum. 1, 2, et præcipue Jer. 3, 5.

(Synopsis.)

enumerasti, ut si malè egerim, sine relaxatione me punias; at nunc alia subest ratio, neque enim jam ad tribunal tuum edem prorsus modo ac in supremâ universalis judicij horâ sistor; tempus venie profecto adest ex suavissima dispositione providentia tua. Ergo parce peccatis meis, hoc est, aliquid remitte de cruciati, quem inferre videris pro culpis meis.

Hac magno nobis invitamento esse debent ad suscipiendum in vita penitentiam, et incassenter deprecandus pro delictis nostris; ad quod plurimum in omnem partem juvabit cogitare, plus videre Deum in conscientia nostra quā ipsimet videamus; et fieri posse, ut illic sit quidquam ira dignum supplicio que divino, de quo nullum doloris sensum aliquando perceperimus. Est enim profundum cordis impenetrabile humano lumen, nec in vasto illo sinus implicatosque inveniendos, ubi magna malitia sepe delitescit, nostræ mentis acies pertingeret et usque ad oram ultimam progreedi potest, nisi divina misericordia lucerna pandat viam et dirigit, cui tanquam proprium illud tributur: Scrutans corda et renes Deus. Hoc superbiam et elatos hominum spiritus, si quid habent judicis, comprimit; hoc justo metu et horrore conficit, quod animi latrhes non pervideant, neque intelligent, utrum odio ad amorem sint digni. Quam in rea grave illud et metuendum monitum est D. Bernardi, cum de vidente omnia Deo et audiiente memorat epist. 42: «Cujus utique scientiam non effugit, sententiam non subterfugit, etiam quod propriam latet conscientiam.» Audit Deus in corde cogitantis quod non audit vel ipse qui cogitat. Hoc Davidem cum animo suo repente timor ingens occupabat, et plenam illam demissionis penitentieque vocem exprimebat, Psal. 14, 15: *Ab oculis mei munda me*. Peti à Deo, ut labes, quas percipiamus. Numius oculus videt, ipse autem non videt, misericordissima honestate exurat, et qua D. Paulo scientem nominavit, Cor. 4, 2, *occulta decoris*, nitore gratia illuminat atque diluat, cum nequeat ipsa forte omnia cognoscere. Hinc sequebatur id diluvium uberrimum lacrimarum, quo dum labavat die ac nocte lectulum suum, regnante adeò cibis temperabat, maculas quoque eluebat animi, et eos nervos, quos sciebat et divinitati exoscos, atque sibi ad extreman calamitatem permiscentem metuendos. Et mirum sane est, tantum virum, cui Deus arcana sapientiae sue aperuerit, et sublimia illa que miramur (nam ita verè ad divinam gloriam predictabat, Psal. 50, 8: *Occulta sapientiae tuae manifestasti mihi*), occulta sunt ignorasse. Ipse cogitationem in abyssum divinorum consiliorum intendebat, et in cursum penè omnem christiane religionis et abdita mysteria pernosebat, suas miserias non noscebatur. Facilius ascendebat in cœlum quam in descendebat; et qui super celestes globos niveos in lumine et illustri volitabat, in tenebris cordis cœcius, errabat. Sed minima hoc nostri amantis sapientia Dei provilit, ut timore sancto percelleretur, et cum Jobo viro mirifice vereretur omnes vias nostras, ne exultantes nimis et securi, et blandissimis vita

illecebris vitioque abrepti, in impietatem et ingrati animi crimen incideremus. Nunc autem in tam cœcis conscientias nubibus occultoque animi statu cum Davide Joboque genimus, et ad penitentiam velut ad sacram anchoram configentes, fluctuantem mentem stabilimus, et corde humili evocamus divinam bonitatem, ut parcat peccatis nostris.

Job, vir tantus quantum nobis coeli scribit atque annualum monumenta dicunt, non saluti indormiebat sua, nec expectabat illud tempus ultimum, dum auctor universitatæ atque judex nigrum theta in Commentario suo pingret, sed abjectus coram Deo penitentesque provolebat; cùm foret non penitentia modo, sed maximarum quoque allarum virtutum coronis undique redimitus, cùm tam pure et innocentis conscientie, ut cor sumum nunquam illum reprehenderet, cùm dicta factaque sua referri in librum peterer, ad aternam propositi ei et devot animi memoriam, id enim ea verba ipsius volunt, cap. 31, 55: *Et liberum scribat ipse qui judicat*; hic vir, inquit, simplex et rectus ac timens Deum, et quotidianis sacrificiis intentus, inter Huius sanctimonie quoddam miraculum et exemplar; cùm tamen apud se reputaret lucidum Dei oculum fortè quiddam in se animadverte, quod ipse non videbat, divina justitia et honestat contrarium, anxiis et mœris obsecrabat dimitti se ut plangeret paululum antequam iret ad terram tenebrosam et operata mortis caligine, quod iudicem propitiare posset, et animi abjectione atque lacrymis illius mentem ad misericordiam et lenitatem commovere, ut parceret peccatis eius.

Accedit verò ad timorem nostrum augendum et incendandam penitentiam vim, quod non à Deo, ut in humanis rebus fieri solet, ulla peccata nostra prætereantur aut deponantur è memoria, aut ignorantur, sed omnia tan habet in numerato, et tam clarae et perfecte cognoscit, quām que oculis videntur, manu tanguntur. Quod ne cui obscurum esset in fidei rebus minus erudit, sciat Litteræ Deo grandem commentatorum tribunum, in quem defeta studiosissime et accuratissime referantur, minuta omnia et sigillata, vel ad ea condonanda, si homines penitent, ve punientur, si negligantur. Sic visus est prophete Ezechielii summus ipse judex inter angelos, quos habere vult satellites honoratos et fidèles et administratores justitiae sue, et his notis ab eo describitur, cap. 9, 2: *Et atramentum scriptoris ad renes ejus*; quod expônens D. Hieronymus causam hanc reddit, *ut omnium peccata describeret*; ita Jeremias ait iniquitates in manu Dei contulatas, Threm. 1, 14. Id Vatablus in hunc modum interpretatur: Deus quibusdam notis peccata in manibus suis designavit, ut illorum recordetur. Pius vates meo iudicio volumen intelligit, quod more antiquo circum umbilicum convolvit, in quod Deus atrumento illo Ezechielis omnia hominum dicta, facta, cogitationes refert, et in suâ manu, hoc est, postmodum in sacculo asserbabantur respiciunt, ut inde peccata sui accurate ponderari. Porro, cum Jobus ex resurrectione solatium accepisset, iterum recordatione iudicij eam sequentis terretur. *וְאַתָּה* constrinxit. Vide Prog. 7, 20. Confer Osea 13, 12. *Constricta est parvitas Ephr.* etc. Sensus hic est, q. d.: *Excubias agis super peccato meo*. Vide Prov. 6, 22.

(Rosemüller.)

בְּנֵי בְּנֵי קָרְבָּן *singata*, vel *obsignata* (i. e., clausa et ligata), est in *sacculo*, vel *fasciculo*, etc., vel, *crucram*: elegans metaphora, q. d.: Velut in per vestis, etc., vel, ut publica scripturarum instrumenta, et sacraa si focalis tabellionum obsignata, ut ex seq. appareat. Ut res quae accurate custodiuntur volumbus in unum fasciculum colligimus, vel pecuniam in crucebam colligamus servamus, sapè etiam sigillo munimus, sic in peccata mea observas, ne unum excidat, utque profetas tanquam è thesauro illorum peccatum; Deut. 32, 34, Rom. 2, 5. Alii ad pondera quae in sacculo asserbabantur respiciunt, ut inde peccata sui accurate ponderari. Porro, cum Jobus ex resurrectione solatium accepisset, iterum recordatione iudicij eam sequentis terretur. *וְאַתָּה* constrinxit. Vide Prog. 7, 20. Confer Osea 13, 12. *Constricta est parvitas Ephr.* etc. Sensus hic est, q. d.: *Excubias agis super peccato meo*. Vide Prov. 6, 22.

(Synopsis.)

picio carerent. Ille ministros à commentariis legimus in libris Regum, quorum munus erat ea monumenta consigurare quas notatu digna solebant accidere. Hoc munus habuit Joahe, de quo Isaías, cap. 55, 5: *Joahe, filius Asaph, à commentariis. Ubi Oleaster: In Hebreo, inquit, præ à commentariis habetur à recordationibus; qui res recordationes et memoratus dignas scriptis mandabat. Fortè erat minister qui regem agendorum admonebat, et recordator dicebat.*

Sic illle. Habet etiam Deus memoriae librum, sua diaria et ephemerides, in quibus accurassimè singulas hominum actiones nota. Et quidem bonorum et malorum nomina in tabulis exscripta apud se habere, singulorum opera nostra, etiam gentiles novare, licet falsis nominibus id tribuerent. Pulchre Plautus in Rudentis prologo:

*Qui est imperator divum atque hominum Jupiter;
Is nos per gentis alium alia disparat,
Hominum qui facta, mores, pietatem et fidem
Noscamus; ut quemque adjecit opulentia,
Qui falsa lites falsis testimonitis
Petnat; quippe in tunc abjurant pecuniam,
Eorum referimus nomina exscripta ad Iosem;
Quotidie illi scit quis hic querat malum,
Qui hic item adipisci postulant perjurio,
Mali res falsam qui impetrant apud judicem
Iterum ille eam rem iudicatum iudicat:
Majore multa maledicta quam item auferunt.*

Se dicit gentilibus ad nostros venianus. Codicem et rationum librum in Dei manibus esse, quem suo tempore proferet, ut publicè recitetur, eleganter habet S. Chrysostomus Sermonem de propredophetis et iudicio: *Expecta, inquit, ex cœlo venientem afferente mente rationum tuarum codicem et verba coram tui, ut coram angelis recitent atque hominibus.*

Libri enim illi divini in magno iudicio profertur et decretorio illo die, quo, ut monet gentium Apostolus, ante Christi formidandum tribunal omnes stare oportebit. Id perspicü dicit Joannes in Apocalypsi, cap. 20, 12: *Et iudicati sunt mortui ex his quae scripta erant in libris secundum operam ipsorum. Quae et alii divinarum litterarum arcana moniti probi omnes et salutis suæ amantes viri ante oculos habere solent, atque expendere ad necessarium cautionem, ut cum nullum Deo seclusum esse possit atque incognitum, maturè obviariae eam pericula suo, et peccata defleant, puniantque in se ipsi, ne deinde omni acerbitate atque iudice puniantur. Abiunt enim sepiò homines indulgentissimi Parentis omnium Dei humanissimique patientiæ, quod dissimulet peccata hominum, quod expectet, quod longanimes et misericors in divinis oraculis predicate. Quod Tertullianus, lib. de Patientia cap. 2, eleganter expressit, cum ali Dëum patientiam sibi suam detraheret, quia uitio in tolerandis sustinendisque selecatis: *Plures enim, inquit, Dominum idecirò non credunt, quia seculo iratum tamdiu nesciunt.**

Fraus inimici illam menti caliginem inducit, ut aut nesciri prope sibi persuadent seclusum suum, aut oblitum esse Deum maleficiorum, neque unquam repetitum rationem, aut ea nihil facere putent; hinc timor sanctus effluit ex animo, et impunitas quedam in seclere et audendi licentia dominatur. Fraudem dixi veterotestamenti importum et crudelis, qui acerbo nos odio insequebitur, et eo ipso abutitur ad timorem minimeum, quo nos uti debemus ad timendum. Neque enim, si non punit subito Deus, et impiorum hominum recordior scelerosque mores merito supplicio coercet, si manum sustinet telum vibrantem, jamque ad feriendum paratam, si carneas illas turres superbias se eferentes adversus potentissimi Numinis dominatum fulmine suo non everit, ideo putandus est aut nescire impudentium hominorum insaniam, aut punire nolle. Reservat enim seculera Deus, et concludit in thesauris suis immensis, et quantum crescit cumulus facinorum inhumaniabilium, tanto ira fit Numinis potentior et acerius ad vindicandum. Atque hoc est quod Job significat dum ait: *Signasti quasi in sacculo deficitia mea. Dicit ia sacculo, ut procuratorem littim iuncti videatur, qui varia causa firmamenta in sacculo fert, et conservat ad convincendum improbatum sceleris perdenendum. Vel in sacculo idem est quod in thesauri, juxta illud, Dœt. 52, 54: Nonne haec condita sunt apud me, et signata in thesauris meis? Magnos ira thesaurorum refertos significat, quos improba ingratiique in Deum sibi accumulanti, et, ut loquitur D. Paulus, Rom. 2, 5, thesaurizant, cum excuso omni timore divine bonitatis illudunt, dum aculos divine severitatis, qui reconditi sunt, excusos pertant. Sed falluntur; nam justissimus scelerum index indignatur, et interea minas intentat, et reservat contumelie iram suam prospicere copientem ad impiorum malitiam contenterent.*

Hinc factum, ut divinis paginis ira Dei nominetur reservatio, et irasci in Deo sit idem quod custodire. Sic apud Jeremiam, 3, 5: *Numquid irascitur in perpetuum?* In Hebreo est *תְּזַבֵּחַ* natar, quod significat propriæ reservare, custodire. Itaque Pagnus vertit: *Numquid erat rigor? Tigrima: Numquid iram in perpetuum retinebis?* Consilii modo apud Nahum prophetam, 1, 2: *Et irascens ipse iusticiæ suis.* Propriæ ex Hebreo vertit Regia: *Reservans ipse inimicis suis, videlicet iram, ponam, supplicium, et cum matrūs puniendo adyenerit. Hanc verò pene et ultionis dilectionem magni supplicij loco deputavæ sapientes, cum scirent fore aliquando ut divina ira sic collecta, et abundantissime reservata, quasi rupto aggre vii furoris sui esset in impium caput effusura.* Itaque S. Augustinus, serm. 37 de Verbis Domini, nullam hic ponam magnam esse poemam existimavit, quod ut probaret, a Davide, inquit, interrogata, qui ait Psal. 9, 4: *Irritavit Dominum peccator. Quare hoc dixisti? cùdile quid sequitur: Secundum multitudinem ire sue non queret. Ideo nempe non requirit, quia nullum irascitur, parendo cedit.* Itaque doctor sanctus,

Quem imitatus D. Bernardus, serm. 42 in Cantica, ait tunc magis irasci Deum, cum non irascitur. Hinc prestans illud axiomam in sacris annalibus, quod reverenter divini Patres excepterunt, et proponere solent ad mortalium documentum: *Eteum multo tempore non sine peccatoribus ex sententiâ agere, sed statim ultiores adhibere, magis beneficî est indicium.* 2 Mach. 6, 15. Errant igitur vobementer, qui, quoniam fulminantem Numinis manum non sentiunt, ab se metum salutarem ejunt, et liberis in vita se blanda insurgunt. E contra prudentes omnino in Christo, et opinione mea, sunt beati, qui in hac vita scelus sancte penitentie exercitii incumbunt, cum brevissima temporis contentione atque pena aeternos lucius possint redimere. Quantumvis enim Deus observat etiam consigilii peccata, it est, thesaurus ira, quod demens homo et futuri nescius aut contemptor divinum pectus operavit, nihilominus patet resignari sacerdos illos sicut hæsus a penitentiâ et lacrymis, et dilectus asice custodia eripi, ne jus in illa habeat divina severitas.

Si ergo obsignat Deus velut in sacculo deficitia nostra, obsignemus et nos vero penitentia sigillo, ut ea oblitoremus. Tanta est enim penitentia vis, ut ea delectat quod Deus scripti. O noble sigillum, quod anima imaginem scriblerum deformatum sua forma restituit et nitor! Magna penitentia virtus, que peccata abolever potest in Dei rationibus diligissime nota. Nulla peccata, licet gravissima illa sint, penitentia non delentur. Recite Arnoldus, tractatu de septem Verbis Domini in cruce: *Non arctatur numerus, non claudit fine, nulla omnino habet metas divina clementia; si qui invoke, erit qui exaudiat; si qui peccaverit, non derit qui indulget.* Et Tertullianus lib. de Penitentia cap. 4: *Omnis delictus seu carne, seu spiritu, seu facto, seu voluntate commissus, qui ponam per iudicium destinavit, idem veniat per penitentiam spodion.* Ac si dicere: *Obligata diligentissime peccata, ut ea discutiat, et numeret, et libret, et puniat, si indiscessa reperiat. Divinam tamen severitatem non sentit, qui se per penitentiam pietati divina sistit.* Id nempe vel illud quod Job hoc loco addit: *Sed curvisti iniquitatem meam, id est, propter penitentiam peccata mitti condonasti, et peccatorum vulneribus presens remedium et opportunam medicinam adhibuisti, ponam scilicet, que acre quidem, sed saluberrimum remedium est, quo Deus mederi solet in quo ab aeterno cruciati decrevit eripere. Nulla enim est peccatorum morbis aptius et præsenter medicina quam ponam atque supplicium.* Hac etiam ratione Christus peccata nostris remedium exquisivit, et singularem medicinam fecit, tormentis videlicet et cruciati multis, quos ipse pertulit, ut auctor est Isaias dicens, c. 53, v. 4: *Verè langores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit; vulnerata est propter iniurias nostras; atritus est propter sclera nostra; livore ejus sanati sumus.* Curiosa igitur iniuriam suam Job dixi, quod tot tantisque ei pos-

nas imposuisset. Plura de hoc versu vide apud Aloysium Novarinum toto libro tertio sacrorum Electorum, qui ad hujus versus explicacionem reducuntur.

VERS. 18.—MONS CADENS DEFUIT, ET SAXUM TRANSFERIT DE LOCO SCO. — VERS. 19. — LAPIDES EXCAYANT AQUE, ET ALLUVIONE PAULATIM TERRA CONSIMITUR: ET HOMINEM ERGO SIMILITER PERDES (1). Resumit eum quem interruperat sermonem de sua gravi infirmitate, quā se ad mortem properare omni prole orbatum deploraverat, suamque calamitatem pulchra similitudine exaggerat, q. d.: *O bone Deus! quotidiū videmus montem minutatum defluere, ita ut communantur montes, et valles scanduntur sicut certa facie ignis, et sicut aquæ que decurrunt in preceps, Michæe 1, 4; similiter rupem, inter cuius rimas defuit aqua, sensim minui atque consumi, atque tandem deorsum ruere, lapidesque huc et illic dispersos pa-*

(1) Ita pariter v. 19: *Et hominem perdes.* Nihil est in rerum naturâ quod non properet ad senium, nec tempore deteriorat. Hæc igitur universali lege homo liber erit? Si montes, si rupe determinatur, et procedente tempore dilabuntur, non homo tantum valebit, ut tibi resistat? Qui sumus, mortales, ut immortalitatem noſs poliecamur? In pristinam viam Jobus reddit, communia humanae nature malam deploras. Hebreus: *Tu perdes expectationem, vel spernem homini.* Melior illi quā ceteris conditio speranda non est; defuet cum illis. (Calmet.)

Inversus ordo dictiōnum: *ובְּנָמָר שְׁקָדְסִים* pro *בְּנָמָר שְׁקָדְסִים* sic aquæ communuant lapides, nec de dubitate quis potest, quia *בְּנָמָר* sit nominativus; neque enim lapides aquæ, sed aquæ lapides continuo fluxu et stillicidio conterunt et excedunt. Per haec, hanc incommodi verit: *Saxa pandant atterunt aquæ, collato Arabico, fricando trist, et hinc longo usq; detrivit vestem.* Sicut inuidat eluvio ejus (aque) pulverem terre, sicut terra altivionibus irreparabiliter alsumbitur. Conf. similic figuram Ps. 90, 5. Verbum *בְּנָמָר* h. l. non est simplex *inuidare*, sed *aque fluxu sulcare, et proliue, gravi aquâque et obruere.* *בְּנָמָר* sunt *efusiones, eluviones, coll. arab. effusa;* Isa. 5, 7, Habac. 2, 15. Vnde Schultenius etiam in *Arabicus* philolog. in lib. Jobi, in Oper. minor, p. 28. Iude Schultenius recte observavit affixum in *בְּנָמָר* referendum esse ad *בְּנָמָר* constructione Arabicâ solent, quâ affixum singulare femininum respondet plurali masculino; similiter *בְּנָמָר* inuidat positum esse pro plurali *inuidant*, cum plurali masculini iterum singulari *feminino* conjuncto. Frequentissima et notissima Coranilla phrasis: *Horti, arboræ, currit sur illis flumina, i. e., sub quibus currunt flumina, ubi est pluralis masculinus, cui junctum, currit, verbum singulare femininum.* Et infra apud nostrum 39, 14: *הַצְבָּאָתָה וְהַשְׁבָּאָתָה struthionis relinquit, i. e., relinquunt in terra ova sua; hic בְּנָמָר* est plural. mascul. at *בְּנָמָר* singul. femin. Conf. N. G. Schroederi Instit. ad fundam. Ing. Hebr. Syntax. reg. c. et reg. 62, c. Pareau verba *בְּנָמָר* et *בְּנָמָר* sic reddit: *Que (aque) effusa jam frugiferum solum fluendo abraserant, et ipsum solum, in quo plantæ crescunt, notare censem, ut בְּנָמָר supra v. 8, et c. 5, v. 6. occurrit.* Respirat, inquit, ad regionem petrosam terrâ tectam frugiferâ, quam hyænae aquæ exundantes et rapido cursu fluentes sensim abradant ranferantque, ipsum deinde solum firmius, sive per tram ipsam, ac suo fluxu alterentes magis magisque absumentes. *בְּנָמָר נָאָזָן סִכְמָן* sic spem hominis perire facit, omnem ei spem reviviscendi. 1 ante *בְּנָמָר* valet sic, ut supra, v. 4. (Rosenmüller.)

latim dissolvi, et aquarum madefactione successus temporis in pulvrem redigit: quid mirum si ego miserius homo tot calamitibus et miservis oppressus contabescam penitus atque deficiam? Quādū multe ciuitates alluvione terreque motu subversae fuerint, defluxerint, et terra in vastos discesserit hiatus, nostri instituti non est enarrare; illud tamen non est prætermittendum, quod narrat Plinius, lib. 2, cap. 83. «Factum est, inquit, semel, quod euidem in Hetruseo disciplinae voluminibus inventi, ingens terrarum portentum. L. Marco Sex. Julio coss., in agro Mutinensi montes duo inter se concurserunt et crepitu maximo assultantes recedentes, inter eos flammam fumoque excunse, interdiu spectante è via. *Emilia* magnè equum Romanorum famularumque et viatorum multitudine. Quo concursu ville omnes elise, animata permulta, que intra fuerant, exanimata sunt. Eadem refert Fulgosius, lib. 1 de Prodigii. Et illud quoque commemorandum, montes ablatos vel absorptos, vel in planum campum redactos. In Campane enim sinu mons Eponus, cum repente flamma ex eo emicuisse, campestri aquatus est planitiæ; et alio quodam terra motu pro voluntis montibus insulæ Prochyta extitit, teste Plinius, lib. 2, cap. 88. Quibus accedit quod idem Plinius tradit, lib. 2, cap. 91, montes absorptos atque à terra devoratos. Cybotus scilicet altissimum montem cum oppido Curite, Sipylum montem in Magnesia, atque in *Ethiopiam* Phegium jugum excelsissimum. Id accidit etiam Leonis imperatoris tempore, quod scribit Evagrius lib. 2, cap. 14, ex prisca ejus temporis historico; Constantiopolis et in Bithynia ad eagentes pluvias ad tres aut quatuor dies extitisse, instarque fluviorum de celo præcipitas, insuperque montes illarum violentiâ in planitiam fuisse depresso unâ cum pagi, quod etiam tradit Niephorus, lib. 15, cap. 20. Plura istiusmodi exempla vide apud Majolum in Diebus canicularibus, colloquio de montibus.

ET SAXUM TRANSFERUT DE LOCO SCO. Hec est secunda similitudo, rupis videlicet, que non fruit ut mons argillaceus, sed loco suo dimovetur, quando per ejus scissuras et rimas aqua paulatim transiens, et partes eius ab invicem dividens atque dissolvens, saxe ab alto dorum in praecipue ruere cogit; unde facile videre est, vocem originalem Τέτων non pro alio hie sumi quādū pro rupe, que a rumpendo Latinis sic dicitur, Gracis verò ἀπόστολος, id est, abruptus.

Tertia similitudo desumpta est à durissimis lapidibus, qui successu tamen temporis à molliis aqua stolidicio sensim sine sensu excavantur, juxta illud tritum sermone proverbium:

Gutta cavat lapidem non vi, sed sapè cadendo.

In Graco est:

Πέτραν καθάρει πάντας δύσκολαγχα.

Id quod eleganter quoque Ovidius cecinuit.

Quia magis est durum saxo, quid mollius unda?

Dura tamen molli saxa cavantur aqua.

Qo significatur nihil esse tam durum quod non emol-

liat, nihil tam arduum quod non efficiat assiduas, quandoquidem stilla aqua, nimis tamen res tam tenuis ac levis, saxum etiam durissimum exhaustat, quod vix ferro possit evincere. Idem quoque quarta similitudo confirmat ab aquæ alluvionibus petita, quibus terra paulatim absumitur, dum frequenter alluitur. Quæ omnia Jobus in hunc finem attulit, ut Deum ad sui miserendus permanoveret, ne porrò tam duris et diuturnis ipsum cruciatibus exercitum pessundaret: nam, etiæ vulnera que patiebatur tam gravis non fuisse, ipsa tamen assidue vel saxeum duritatem consuere potuerunt.

Topologicè S. Gregorius, lib. 12 Moralium, cap. 15: «Quid, inquit, est hoc, quod cadieni monti et saeo translato, quod excavato lapidi, et per alluvionem terra consumpta, perdito humana comparatur, nisi hoc quid patenter datur intelligi, quia duo sunt genera tentationis? Unum quod in mente etiam iusti hominis per repetendum eventum agitur, quatenus sic subito tenetur, ut hunc inopinato provenientem conceperit et prostrerat, casumque sumum non nisi postquam procederit videat. Aliud vero quod paulatim venit in mente, et resistenter animum lenitus suggestionis inficit, et omnes in eo vires justitiae non nimirum suā, sed assidue consumit. Quia ergo alia est tentatio quæ justos plerique subiusta invasione prostrerit, dicatur: *Mons cades de fluit, et saxum transferut de loco suo*, id est, mens sancta, cuius locus justitia fuerat, impulsu subito transferunt ad culpam. Rursus, quia alia est tentatio, quæ se cordi hominis leniter infundit, omnemque duritatem fortitudinis consumit, dicatur: *Lapides excavant aqua*, quia videlicet duritiam mentis absorbent assidua et mollia blandimenta libidinis, et lenitatem aquæ subtile vitium corrumpt durum et forte propositum mentis, etc. Vide haec pluribus loco citato apud S. Gregorium exemplis confirmata, ubi utriusque tentationis, scilicet subite et immensa, nec non lente ac diuturna naturam eleganter expedit et quasi ob oculos ponit.

VERS. 20. — ROBORASTI EUM PAULLUM UT IN PERPETUUM TRANSIBET (1): IMMUTABILIS FACIES EIUS, ET EMITTETE EUM, id est, hæc lege vitam homini et robur

(2) Virtutis, vigoris, virum aliquid homini delli- sti, quibus aliquandiu contrarijs resistaret, sed tantum in perpetuum transit donitus mortis necessitate. IMMUTABILIS, etc., cuncti inducti, semper et rugi.

EMITTETE EUM, ex hac vid in seputerum. (Menochius.)

לְמַתָּה וְאֶבֶת, hum. sollicit, et in totum. Et abibit, et migrat, ita ut abeat, scil. victimus. Ut migrat, IMMUTABILIS (vel, immutatus,) facies eius, Pallidam facies, in mortem, etc., ut morbis et misericordiis fractus, penè alius et multum à seipso mutatus videatur.

לְמַתָּה וְעַמְתָּה mutatus, (et mutatus, immutatus) facies, vel faciem, sive vultum, ejus, etc., sub. erit, i. e., mutabit, mutidum et vividum in luridum et pallens; q. d.: Statum sum et splendorum, etc.

Et EMITTES (vel emittis, abicies, dimittis, ablegas) eum, hinc non redditum. Amavabitis illum, sub. a te, per mortem. Ut dimittas eum; ut Deum permovet, hie expoñit quādū sit miser status hominis, qui spe sui delclus morte præripitur. Sensus (hujus versus) videtur esse: *Roborasti eum*, etc. Aliquid ho-

das, ut perpetuis alterationibus continuo immutetur, ac tandem moriarit, et ex hæc vitâ in alijs emittatur, quod facilissimo negotio offici, nempe immutando faciem ejus, id est, inducendo vultu ejus adeoque toti corporialium colorum, puta pallidum, cinericium, cadaverosum. Hinc viri sancti corpus suum esse terram aut cinerem putant colorata pellicula involutum, quem in deposito habent, ut terra cineraria redatur. Ita quidem in antiquo epitaphio *vas cinerum* homo dicitur à magno, quicunque ille fuit, sapientem et Uranie alumno, qui carmen edidit:

Dic homo, vas cinerum, quid confort flos facierum?

Copia quid rerum? mors ultima meta dierum.

Fuit notabilis christianorum *Ethiopum* consuetudo, apud quos majoris ordinis antistitibus (ut tradit *Sathellicus* lib. 4, cap. 4) non crux modo, verum etiam vas cinereum plenum preferri solebat, ut hoc inspectum homines admonerent seue mortalitatem, Abrahamus quantus vir, Deus bone! qui in schola Dei perfectione didicerat (est enim summus illa Magistris clarissima vox: *Ambula coram me, et esto perfectus*, Gen. 17, 1); Abrahamus, inquit, non mysticum illud vas cineribus referunt ante se ferri jubebat, sed intimo in animo circumferebat, cum audicente Numine terram se atque cinerem profiteretur. Quæ verba D. *Cyrillus Hierosolymitanus* in sextâ Catechesi, expendens: Non dixit tantum, inquit, terram, ne seipsum magnum elementum Terram appellare videatur, sed addidi, cinerem se esse, ut abjectissimam humilitatem et imbecillitatem suam ostenderet, etum cinere nihil sit levius atque exilius. Illi omnes in vas illud cinerem mentem et oculos intendentess nihil cause esse videbant, cur nimiam illi curam providientiamque tribuerent, quod mox spargendum ad Libitine ludibriis sciebant; hinc hæc adhuc in eorum vita et proditis monumentis hujus rei clara vestigia; etiamnū exaudientur eorum vota atque suspiria, hinc quādū celerrimè evolare cupientium, cùm in dies peregrinationis sua finem operierintur, David langebat in ea cogitatione, carne deficebat, animam in manibus suisponebat, et fugere cupiens è puticulis humanæ vite, è concupiscentiæ regno et hoc vitio dominati, comploratione et lamentis conclave interierat complebat: *Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est*, Ps. 119, 5. Quod aliqui ex Hebreo ita vertunt: *Hei mihi quia peregrinor in exilio!* seu peregrinatione protractionis, aut durationis, hoc est, diuturna, cùm illi omnes mora nimis videbatur. Tum animum intendens

mini dedisti virum ad vitam hanc exigendam, quā exactiā, nihil ei restat nisi ut, tota facie habitu corporis immutato, abeat ex hæc luce. At Maimonides putat de Adamo hæc dici, qui postquam propulsus sumus mutaverat, à Deo expulsius est. Vulgo legit in piei *Τετραβιτη*, sed certior *Hebraeorum lectio in cal.* (Synopsis.)

Vox Hebreæ quæ redditur, *robordati*, satis expli- cita non est, et de ejus significatione interpretes dis- putant. Septuaginta: *Impulisti eum in perpetuum, et abibit*; Chaldeus: *Perfices eum in seculo. Consules, et abibit*. Recentiores: *Durè illum excipes*, domi- naberis illi, habebisque subjectum, etc. (Calmet.)

se siebat, Exodi 5, 5: *Transiens videbam visionem hanc magnam. Atque ut videamus magnos viros, Ecclesia praeceptorum, eodem spiritu afflatis, eamdem vitam temuisse, idem mortales monuisse.* D. Basilius in Psal. 14 proprium esse boni viri dixit *propter te, more hospitis vitam hanc transire;* et ea causa vivendi curriculum a prestantissimis veteris avi luminibus nominari *incolatum,* hoc est, *διατρέπεται πάσας, habituationem temporarium, ut intelligamus, inquit, vitam nostram esse παρόδιαν, transitoriam, brevem, mutabilem, et peregrinorum jactacionem,* atque ad constantem illam et aeternam tendere omnes opteret.

Vers. 21. — *SIVE NOBILES FUERINT FILII EIUS SIVE IGNOBILES, NON INTELLIGIT.* (1). Hebreus texus habet: *Multi sunt filii ejus, et nescit; minuantur, et non intelligit de his.* Graecus quoque hunc sensum secundum sunt, quem Septuaginta exprimit his verbis: *Cum autem multi fuerint filii ejus nescit; si vero pauci fuerint ignorat.* Nam in mortuus nullus rei notitia vel scientia est; quocirca seculorum terra oblivious vocatur, quod in eo rerum omnium oblivious, ut veteres de Lethes fluvii aqua fabulantur, Virg. 6. Eneid:

*Lethoi ad flumina nudam
Securos et longe oblitia potant.*

Sensus Jobi est, ea quae ad presentem vitam pertinet, quantumvis chara et amabilis, qualis est preles longaque posteritas, a mortuis minimè curari aut scrii, cum tamen est contrario dum vivunt nequeant non curare quae dolorem ingerunt, et statim ærumnose vite deflere, quasi dicat, optabiliorem esse ex hoc capite mortem, qua curia eximit hominem, quem calamitas haec vita multiplici sollicitudine discutiat.

Porr̄ illud: *Non intelligit,* de naturali cognitione accipiendo. Nam, iuxta S. Thomam, part. 1, quest. 89, art. 8, anima separata secundum naturalem cognitionem nesciunt que in hac vita geruntur; possunt tamen curere gerere, sentire, licet coram statum

(1) Selicet homo mortuus. Sed nihil aliud significatur, quam mortuos naturaliter non cognoscere, quid agant vivi, scit nec vivi sciunt naturaliter quid agunt mortui. Vide Greg., lib. 12 Mor., c. 15, locum hunc de venerabili libidine expouit, quae tantò plus molestia facsiet et doloris afferat, quanto quis illi magis indulget. Alia enim pleraque peccatorum genera citati satiant, atque ipsi usu hominem a se avertunt, sed libido usi ipso irritavit, et majores ex seipsa vires capit; quamobrem caro ejus qui deditus est libidini, dum vivit, id est, dum petulantiam exercet, ac libidine defuit, dolebit, id est, majores stimulos patiunt in dies, et quoniam hi majores tribulationes ex carne suscipiunt qui carnis voluptatibus delectantur, inquit S. Gregorius, qui id ipsum confirmat Apostoli autoritate dicentes, 1 Cor. 7, 27: *Tribulationem tamen carnis, habebunt ejusmodi.* Ubi expende quibus tribulationem carnis accinat, nempe his qui matrimonium contrinxerunt; quia licet hi qui spiritualiter vivunt, et castiōnem professi sunt, etiam carnis stimulos vel inviti patientur, majori tamen pruriunt ictu illi qui veneri indulgent et feminarum commercio uituntur.

ignorant, possunt quoque quae hic aguntur nosse per animas eos migrantes, per angelos, per demones, et per Dei ipsius revelationem. Quocirca mens Jobi de propriis animæ viribus accipienda, per quas vitæ functus minimè intelligit, neque curat, eo scilicet modo quo res distinctè cognite in hac vita curari solent, ut status discernim exposici. Quod verò hecatorum animæ in celis existentes ea que hic geruntur, agnoscent, id gratia diuina ascribendum est.

Vers. 22. — *ATTAMEN CARO EIUS DUM VIVET BOLEBIT, ET ANIMA ILLIUS SUPER SEMETIPSO LUGENT.* (1). Anima enim quoniam in hoc corpore vivit mulius passionibus et angoribus obnoxia est, ita ut huic vita misera merito preferenda videatur mors a passionibus libera et quieta. Nam ut externa omnia incommoda deessent, quod fieri tamen vix posse videtur, non decurrunt certè intestina et veluti domi natu, in quibus vita sicut et multiplicum incommodorum quilibet excludat cum sanctissimo Jobo, Job. 7, 20: *Factus sum mihi metus paucis.* Sunt enim inter homines rarissimi, qui non nisi que evniunt quotidie graviter animo afficiantur, qui praesentibus non doleant, metu futuri non angantur; quos melancholia et animi perturbationes non affligant, qui dictis factisque alienis non turbentur, qui non corporis aliquam infirmitatem sentiant, que punant, et indigere curatione videantur.

Caterinus S. Gregorius, lib. 12 Moral., c. 15, locum hunc de venerabili libidine expouit, quae tantò plus molestia facsiet et doloris afferat, quanto quis illi magis indulget. Alia enim pleraque peccatorum genera citati satiant, atque ipsi usu hominem a se avertunt, sed libido usi ipso irritavit, et majores ex seipsa vires capit; quamobrem caro ejus qui deditus est libidini, dum vivit, id est, dum petulantiam exercet, ac libidine defuit, dolebit, id est, majores stimulos patiunt in dies, et quoniam hi majores tribulationes ex carne suscipiunt qui carnis voluptatibus delectantur, inquit S. Gregorius, qui id ipsum confirmat Apostoli autoritate dicentes, 1 Cor. 7, 27: *Tribulationem tamen carnis, habebunt ejusmodi.* Ubi expende quibus tribulationem carnis accinat, nempe his qui matrimonium contrinxerunt; quia licet hi qui spiritualiter vivunt, et castiōnem professi sunt, etiam carnis stimulos vel inviti patientur, majori tamen pruriunt ictu illi qui veneri indulgent et feminarum commercio uituntur.

(1) Hominis in hac vita hereditas omnino in morte et quietibus est; post dececum, in oblitione et saepe. De suo post morteme statu agit versiculus 19, 20 et 21, hic verò docet hominem quamdiu vivit, in carne cruciari, animam verò merore contabescere. Ita sermones Jobus claudit. (Calmet.)

CAPUT XV.

1. Respondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

2. Numquid sapiens respondebit quasi inventum loquens, et implebit ardore stomachum suum?

CHAPITRE XV.

1. Aprés cela, Eliphaz de Théman répondit à Job, et lui dit:

2. La sage doit-il dans ses réponses parler comme en l'air, et remplir son cœur d'une chaleur inconsidérée? c'est cependant ce que vous faites.

3. Car vous accusiez dans vos discours ceux qui sont éminemment au-dessus de vous, et qui n'a point d'égal, et vous parlez d'une manière qui ne peut vous être que très-dé-

3. Arguis verbis eum qui non est aequalis tibi, et loqueris quod tibi non expediat.

4. Quantum in te est, evanescisti timorem, et tulisti preces coram Deo.

5. Docuit enim iniquitas tua os tuum et imitaris lingua blasphemantium.

6. Condemnabit te os tuum, et non ego: et labia tua respondebunt tibi.

7. Numquid primus homo tu natus es, et ante colles formatus?

8. Numquid consilium Dei audisti, et inferior te erit ejus sapientia?

9. Quid nosti quod ignoremus? quid intelligis quod nesciamus?

10. Et senes et antiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui.

11. Numquid grande est ut consolatore te Deus? sed verba tua prava hoc prohibent.

12. Quid te elevat cor tuum, et quasi magna cogitans, attonitos habes oculos?

13. Quid tumet contra Deum spiritus tuis, ut proferas de ore tuo injuscemodi sermones?

14. Quid est homo, ut immaculatus sit, et ut justus apparcat natus de muliere?

15. Ecce inter sanctos ejus nemo immutabilis, et cœli non sunt mundi in prospectu ejus.

16. Quantò magis abominabilis et inutilis homo, qui bibit quasi agnum iniquitatem!

17. Ostendam tibi, audi me: quod vidi narabo tibi.

18. Sapientes confitentur, et non abscondent patres suos.

19. Quibus solis data est terra, et non transiit alienus per eos.

20. Cunetis diebus suis impius superbit, et numerus annorum inquietus est tyrannidis ejus.

21. Sonitus terroris semper in auribus illius; et cum pax sit, illi semper insidias suspicatur.

22. Non credit quod reveri possit de tenbris ad lucem, circumscœctans undione gladium.

23. Cum se moverit ad quærendum panem, novit quod paratus sit in manu ejus tenebrarum dicitur.

24. Terribit eum tribulatio, et angustia vallabit eum, sicut regem qui preparatur ad prælium.

25. Tetendit enim adversus Deum manum suam, et contra Omnipotentem roboratus est.

26. Cucurrit adversus eum erecto collo; et pingui cervice armatus est.

27. Operat faciem ejus crassitudo, et de lateribus ejus arvina dependet.

avantageus; puisque vous sentez que Dieu afflige également le juste et le coupable.

4. Or, en faisant cet outrage à sa Providence et à sa justice, vous avez détruit, autant qu'il est en votre pouvoir, tout ce que Dieu, si vous le laissez banni de dessus la terre toutes les prières qu'on devait lui offrir.

5. Vous nous portez à croire de folie, parce que votre iniquité a instruit votre bouche; et ainsi vous insultez les discours des blasphémateurs.

6. De sorte que ce seront vos propres paroles qui vous condamneront, et non pas moi; et ce seront vos lèvres qui répondront, et qui rendront témoignage contre vous.

7. Êtes-vous le premier homme qui a été créé, pour vous croire plus habile que tous les autres? et avez-vous été élevé avec des hommes, pour vous attribuer une expérience que les autres n'ont pas?

8. Êtes-vous entré dans le conseil de Dieu, pour en perdre la vertu? et sa sagesse sera-t-elle inférieure à la vôtre?

9. Que savez-vous que nous ignorons? et quelle lumière avez-vous que nous n'avons pas?

10. Il y a parmi nous des hommes vénérables par leur grand âge et par leurs extrêmes vieillesse, et il y en a de plus anciens que vos pères. Comment donc osez-vous élire un décret dans les règles de la nature, sans prendre en compte vos maux, comme votre situation sans remédier à leur malheur?

11. Serait-il difficile à Dieu de vous conseiller, si vous l'en priez comme il faut? Mais bien loin de cela, vous l'en empêchez par l'empertement de vos paroles, et au lieu de vous humilier sous la main de celui qui vous châtie, et de confesser humblement vos péchés, vous ne pensez qu'à soutenir votre innocence, et à défendre votre prétendue justice aux déprès mêmes de celle de Dieu.

12. Êtes-vous plus habile que l'homme qui boit l'amiante, et qui tombe en une infinité de fentes sans même s'en apercevoir? et pourquoi l'ignorance de vos yeux démonte-t-il l'orgueil de vos pensées?

13. Pourquoi votre esprit s'effile-t-il contre Dieu, jusqu'à proférer de si étranges discours?

14. Où est ce que l'homme, pour être sans tache devant Dieu, et pour paraître juste, étant né d'une femme errante, qui, en lui communiquant la vie, lui a communiqué le péché?

15. Ses saints mêmes sont sujets au changement, et les angles gardiens des temples ne sont pas meilleurs devant Dieu.

16. Combien plus l'homme qui boit l'amiante, et qui tombe l'œil, et qui tombe en une infinité de fentes sans même s'en apercevoir, est-il shamblant et inutile devant lui!

17. Écoutez-moi donc; et je vous dirai ce que je pense, je vous rapporterai ce que j'ai vu;

18. Car les sages publient volontiers ce qu'ils savent, et ils ne cachent point ce qu'ils ont reçu de leurs pères.

19. Ceux de qui je tiens ce que je veux vous dire sont ceux à qui seul cette terre a été donnée, et qui l'ont défrichée des courses des étrangers.

20. Voici donc ce que ces hommes si sages et si puissants m'ont appris: L'impie croit en orgueil de jour en jour; et le résultat des actes de sa faute est que, estстерри, pour lui faire une place dans le ciel, il croit qu'il a l'empereur et l'ordre.

21. Car son orgueil est toujours frappé des bruits effrayants qu'il croit entendre au milieu du plus profond silence; et durant la plus grande paix, il se figure qu'on forme contre lui de mauvais dessins.

22. Quant à ce qu'il est dans la nuit, il n'espère plus le retour de la lumière, il ne voit, ce semble, de tous côtés que des épées nues prêtes à le percer.

23. Lorsqu'il est renoué pour chasser du pain, et qu'il est à la porte pour prendre quelques nouautés, il s'empêche de les prendre, et sans empêcher, et il se croit près d'être accablé par le tour des ténèbres, et de trouver la mort dans les choses mêmes qui lui sont nécessaires pour la conservation de sa vie.

24. Enfin la sue de l'adversité l'épouvanter au milieu de sa prospérité; et les malheureux qu'il se figure l'assiègent et le troublent, comme un roi qui se prépare à donner une bataille, et qui voit sa vie et sa couronne entre les mains de la fortune et de ses adversaires.

25. Où est ce que l'impie croit qu'il a l'empereur et l'ordre? Ainsi il a couru contre la tête levée, il s'est armé d'un orgueil inflexible, comme d'un bouclier épais.

26. La graisse d'une fumée proprie à couvrir tout son visage, et elle lui pend de tous côtés; elle le remplit d'orgueil et de vanité.

27. Aussi pour le plaisir, Dieu a appesant sa main sur lui; de sorte qu'il a fait sa demeure dans des villes désolées par ses ennemis, dans des maisons désertes qui ne sont plus que des monteaux de pierre.